אמר לו ר"ע והלא כבר נאמר **אבד תאבדון**. מימה הא מיצטריך לר"ע למדרש אבד ואחר כך תאבדון כר' יוסי בר' יהודה דקס בשיטת דר' יוסי הגלילי דלכאורה משמע דר"ע ס"ל בתמתי' כר' יוסי הגלילי דא"ל אי (ו) אדון לפניך ומתוך פ"ה דמתמי' נמי משמע הכי וי"ל דודאי ר"ע דמתני אליבא דר' יוסי הגלילי קאמר ויה לא ס"ל אכן ק"ל קמת דלעיל קאמר דלר' יוסי בר' יהודה מיבעי קרא גם כן לכדר"ע אלמא כוותיה דריש להו לקרא וי"ל דה"ק ליה לכדרבי עקיבא אליבא ר' יוסי הגלילי: **בהמה** תוביה. פירוש דאפילו בהמה (מ) עצמה אינה נאסרת להדיוט אם לא עשה בה מעשה והא דאמרינן לקמן בפ' ר' ישמעאל (דף נד.) המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה ה"ה לשל עצמו והא דקאמר חבירו לגלוי דאף בשל חבירו אסרה בעשיית מעשה אי נמי קמ"ל דאף לגבוה לא אסרה כיון שאינה שלו: **מבהמה** תמה ומאילן יבש. כאן פרש"י מה שכתבתי לעיל דהוי נטעו ולבסוף עבדו דנטעו גרעין וזה לשונו ומאילן יבש דנשתנה מברייתו ואפ"ה לא מתסר לרבנן דפליגי עליה דר' יוסי ברבי יהודה הלד השוה שבהן שאין בהם תפיסת יד אדם נשם שאין בהם תפיסת ידי אדם ומותר אף דתפיסה לרבנן דאלו אילן הוה אלא שנעשה בגופו דנטעו גרעין ור' יוסי ברבי יהודה דחשיב ליה תפיסה ואסר לא משכחת לה אלא באילן שעלה מאליו דאפילו לר' יוסי בר' יהודה לא מתסר כל זמן שלא עשה מעשה בגופו עכ"ל ואי"ת בעלה מאליו נמי מ"מ אילן שלפני זה שיצא זה מגרעינו היה בו תפיסת ידי אדם וי"ל דהכ"ע באילן שעלה מאליו משכח ימי בראשית כגון יער ומיהו פירושו אי אפשר כדפרישי' לעיל:

יש

אמר לו ר"ע והלא כבר נאמר [1]אבד תאבדון אם כן מה ת"ל [2]ואבדתם את שמם מן המקום ההוא [3]לכנות לה שם יכול לשבח לשבח ס"ד אלא יכול לא לשבח ולא לגנאי ת"ל [3]שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא הא כיצד [4]היו קורין אותה בית גליא קורין אותה בית כריא[5] עין כל עין קוץ תני תנא קמיה דרב ששת [6]העכו"ם העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין [7]ועובדיהן בסייף ואת הזרעים ואת הירקות הן אסורין ועובדיהן בסייף א"ל דאמר לך מני [8]רבי יוסי בר יהודה היא דאמר אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור ולוקמה [9] באילן שנטעו מתחלה לכך ורבנן לא ס"ד דקתני דומיא דהר מה הר שלא נטעו מתחלה לכך אף האי נמי שלא נטעו מתחלה לכך **איתמר** [10]אבני הר שנדלדלו בני רבי חייא ורבי יוחנן חד אמר אסורות וחד אמר [2]מותרות מ"ט דמ"ד מותרות כהר מה הר שאין בו תפיסת ידי אדם ומותר אף הני שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותרין מה להר שכן מחובר בהמה תוכיח מה לבהמה שכן בעלת חיים הר יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותר אף [3]כל שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותר מה להצד השוה שבהן שכן לא נשתנו מברייתן אלא אתיא מבהמה בעלת מום ומהר ואי נמי מבהמה תמה ומאילן יבש ומאן דאסר להכי כתיב שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו דאע"ג דאתיא מדינא להיתרא לא תתיא תסתיים דבני ר' חייא דשרו דבעי חזקיה זקף ביצה להשתחוות לה מהו קא סלקא דעתך להשתחוות לה והשתחוה לה וקא מיבעיא ליה האי זקיפתה אי הוי מעשה אי לא הוי מעשה אבל לא זקף לא מיתסרא ש"מ בני ר' חייא דשרו לא לעולם אימא לך בני רבי חייא דאסרי [4] דהשתחוה לה אע"ג דלא זקפה אסורה והכא במאי עסקינן כגון שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה ולמאן אי [5]למאן דאמר עבודת כוכבים של ישראל אסורה מיד אסורה אי למאן דאמר עד שתיעבד הא לא פלחה לא צריכא כגון שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה ובא עובד כוכבים והשתחוה לה [6] כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל [7]ישראל דשזקף לבינה להשתחוות לה ובא עובד כוכבים והשתחוה לה אסורה וקא מיבעיא ליה לבינה הוא דמינכרא זקיפתה אבל ביצה לא או דלמא לא שנא תיקו: בעי רמי בר חמא המשתחוה להר (מותר) אבנים הנחצבות כו' מותרות לבנות מהן מזבח אי לא

בית גליא. (ד) לשון גוזה גלי: **בית כריא.** לשון חפירה וספלות: **ועובדיהן בסייף.** דבני נח נצטוו על עבודת כוכבים בסנהדרין (דף נו.) ואמרינן התם כל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא סייף: **ולוקמה בזורעים שזרען מחמלה לכך: ורבנן.** דאסורין ואפילו לרבנן: **שגדלדלו.** נעקרו מאליהן והשתמה עכו"ם להם: **בהמה תוכיח.** שאינה מחובר ואינה נאסרת בהשתחויה דמדאסר רחמנא נעבד לגבוה דכתיב מן הנקר[1] ולא כל הנקר להוציא הנעבד בפרק שור שנגח (ב"ק דף מ:) מכלל דלהדיוט שרי דאי להדיוט אסור למה לי קרא לגבוה הא ממשקה ישראל כתיב[2] מן המותר לישראל: **מבהמה בעלת מום.** דאינה נאסרת נמי אם השתחוה לה: **ומהר.** דכי פרכת מה לבהמה שכן בעלת חיים הלכך חשיבא ולא מיתסרא הר יוכיח מה להר שכן מחובר בהמה תוכיח וחזר הדין כו' הצד השוה שבהן שאין בהם תפיסת יד אדם לגבוה אף אי אינה כל השוויון להן בדבר זה שיהו מותרין והשתא ליכא למיפרך שכן לא נשתנו מברייתן דהא בהמה נשתנית במום: **ומאילן יבש.** דנשתנה מברייתו ואפי' הכי לא מיתסר לרבנן דפליגי עליה דר' יוסי ברבי יהודה הלד השוה שבהן שאין בהם תפיסת יד אדם לגבוה דנטעו דעובדיה דתפיסה דנטעו גרעין דמעיקרא לא הוי תפיסה לרבנן דלאו אילן [1] הוא ההוא שעתא שנטעו גרעין ור' יוסי בר' יהודה דחשיב ליה תפיסה ואסר ליה משכחת לה באילן שעלה מאליו דאפילו לר' יוסי לא מיתסר כל זמן שלא עשה מעשה בגופו: **להכי כתיב שקץ תשקצנו.** בעבודת כוכבים לאתויי הנך דאע"ג דאתא מדינא להלד השוה להיתרא כדאמרן לא תייתינהו להיתרא וממשמעותא דקרא נפקא דמשמע כל דרשות שאתה דורש בעבודת כוכבים לא תדרשם אלא לשקץ ולאסור ואין לך להתיר בו אלא מה שהתיר לך הכתוב בפירוש: **כני רבי חייא.** יהודה וחזקיה שמן[2]: **הוי מעשה.** [1] דאכתי איכא תפיסת יד אדם. אלמא בני ר' חייא תפיסת יד בעו: **לעולם אימא לך בני ר' חייא.** הוא דאמרי דלא בעינן תפיסת יד בדבר תלוש [2] ולא בבעלי חיים בין בעובד כוכבים בין בישראל ונאסרת מיד בהשתמאה: **והכא.** כגון שזקפה ולא השתמה לה: **עבודת כוכבים של ישראל.** שהקיש ישראל לעבדה פלוגתא דר' ישמעאל וע"ע בפ' ר' ישמעאל (לקמן נא.): **ולמאן.** אליבא דמאן קבעי חזקיה למילתיה כיון דאיהו לא [3] תפיסת ידי אדם בעי וחה לשם עבודת כוכבים העמידה בין הוי מעשה הכי קרא עבודת כוכבים ולמ"ד עבודת כוכבים של ישראל אסורה מיד הא נמי אסורה מיד ולמ"ד עד שיעבדוה הא לא פלחה ופשיטא דשריא: **לא צריכא כו'.** לעולם אליבא דמ"ד עד שתיעבד קבעי ליה: **וכגון.** דהשתחוה לה עובד כוכבים אחר זקיפתו של ישראל ולא אמרינן הא לאו דעובד כוכבים הוא ואין יכול לאסור בהשתחואה דבר שאינו שלו וכדרב יהודה אמר שמואל כו' והאי מעשה דבעינן משום גילוי דעתא דאי לאו דגלי ישראל דעתיה לא הוה מיתסרא בהשתחואה דעובד כוכבים: (י) **אסורה.** אפילו למ"ד עד שתיעבד ולא אמרינן הא לאו דעובד כוכבים הוא ואין יכול לאסור בהשתחואה דבר שאינו שלו דכיון דאומקמה ישראל גלי אדעתיה דנתמא ליה בעובד כוכבים וכי פלח לה עובד כוכבים אליאותיה קא עביד: **לבינה.** בידי אדם נעשית ונאסרת לד"ה. והך זקיפה דנקט משום גלויי דעתא הוה דאי לא זקפתו ישראל לשם עבודת כוכבים לא מיתסרא דכיון דשל ישראל הוא לא אתסר בהשתחוואתו של עובד כוכבים שהרי אינה שלו והאי טעמא מפרשינן במלתיה דשמואל לקמן בפרק ר' ישמעאל (דף נג:). וה"נ לענין גלויי דעתא קבעי לה חזקיה ולא משום מעשה דבדבר תלוש ולאו בעלי חיים לא בעינא מעשה בגופו ומאסר מיד בהשתחואה לבני ר' חייא וקמיבעיא ליה לחזקיה (כ) דוקא לבינה דמינכרא זקיפתה שרחבה יותר על עביה וכשהיא זקופה נראית גבוה ואיכא גלויי דעתא אבל בילה לא כו': (ל) **נעבד.** דבעלי חיים אסור לגבוה ואע"ג דשרי להדיוט וקמיבעיא ליה מי חייל אם נעבד על המחובר לאסרו לגבוה או לא: ואם אימא לך דבני ר' חייא הוא דאסרי ימינכרא ליה יכו'.

נב א מתי' פ"ט מהל' מלכים הלכה ג:
נג ב ג מתי' פ"ח מהל' עבודת כוכבים הלכה ג סמג לאוין מה עוש"ע י"ד סי' קמה סעי' ח:
נד ד מתי' שם הלכה ג סמג שם עוד ש"ע י"ד סי' קלט סעי' ח הגה"ה:
נה ה מתי' שם סמג שם:

תורה אור השלם

1. אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אותם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: דברים יב ב
2. ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשרתיהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא: דברים יב ג
3. ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא: דברים ז כו

רבינו חננאל (המשך)

ומותר. אף אבנים הללו כך. ומקשינן מה להר שכן מחובר כולו תאמר באבני ההר שנדלדלו שאינן מחוברות בהמה תוכיח שאינה מחוברת בקרקע ומותרת לחולין: ודחינן מה לבהמה אינה נאסרת אם נעבדה בהנאה שכן בעלת חיים. תאמר באבנים שנדלדלו שאינן בנות חיים. הר יוכיח מה להר כו'. [מה להצד] השוה שבהן שכן לא נשתנו מברייתן. היתי מבהמה בעלת מום ומהר אי נמי מאילן יבש ומבהמה תמימה שהרי נשתנו. הבהמה נעשית בעלת מום והאילן יבש. ואע"פ שנשתנו ועבדם לא נאסרו. כך אבני הר שנדלדלו לא נאסרו. ומאן דאסר סבר אע"ג דמדינא שרו לא תשתרייה דכתיב ותעב תתעבנו כי חרם הוא. ג) ודייקי חזקיה בר' חייא זקף ביצה להשתחוה לה והשתחוה לה וקא איבעיא ליה זקיפתא אי הוה תפיסת ידי אדם אי לא ש"מ בני ר' חייא הוא דאסרי ומיבעיא ליה כגון שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה ובא עובד כוכבים והשתחוה לה וכדרב דאמר ישראל שזקף לבינה להשתחוות לה ובא עובד כוכבים והשתחוה לה אסרה. וקא מיבעיא ליה לבינה הוא דמינכרא זקיפתה אבל ביצה לא או דלמא לא שנא תיקו: בעי רמי בר חמא המשתחוה להר (מותר) אבנים הנחצבות כו' מותרות לבנות מהן מזבח אי לא

ג) גמ' ולוקמה בזרעים שזרען מחמלה לכך ורבנן:
(ב) שם כני ר' חייא דאסרי והשתחוה:
(ג) שם וכי הא דאמר:
(ד) רש"י ד"ה בית גליא גלי לשון גובה הס"ד:
(ה) ד"ה ומהר דכי וכו' שאין בהן תפיסת יד אדם חזו טעמו להיתירא וכו' ולא משום בעלת חיים:
(ו) ד"ה ומאילן וכו' דלאו אילן הוי הוה שעתא כשנטעו גרעין וכו' תפיסה ואסר לא משכחת לה אלא באילן שעלה מאליו דאפילו לרבי יוסי בר יהודה לא מיתסר:
(ז) ד"ה הוי מעשה דבהכי איכא: (ח) ד"ה לעולם וכו' בדבר תלוש דלאו בבעלי חיים:
(ט) ד"ה ולמאן וכו' דאיהו לא בעי תפיסת ידי אדם חה לשם: (י) ד"ה אסורה אפילו. נ"ב דבור זה מיותר: (כ) ד"ה לבינה וכו' וקמיבעיא ליה לחזקיה אי נימא דוקא לבינה:
(ל) תוס' ד"ה אמר וכו' דאע"ל אי אובין ואדון לפניך וכו' מיבעי ליה קרא וכו' אליבא דרבי יוסי הגלילי: (מ) ד"ה בהמה וכו' בהמה של עצמו אינה נאסרת:

מוסף רש"י

בית כריא. בית הכפא לשון כלי שוחה (תמורה כח:). **להשתחוות לה.** ולא השתמה לה, ובא עכו"ם והשתחוה לה אסורה. אע"פ שאינה שלו (לקמן נג:).

רבינו חננאל

שנאמר שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא. הא כיצד אם היו קורין אותה בית גליא קורין אותה בית כריא. עין כל. עין קוץ: **תני** תנא קמיה דרב ששת העכו"ם העובדין את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ועובדיהן בסייף. עובדי הירקות והזרעין הן אסורין ועובדיהן בסייף: מני ר' יוסי בר' יהודה היא. מדקתני זרעים ו]והרי זרעים דומיא דהר מה הר שלא נעשה מתחלה לכך אף זרעים שלא נעשו מתחלה לכך והן אסורין: אתמר אבני הר שנדלדלו ולא נתפרקו לגמרי אלא הן תלויות כמו אבר מדולדל ונעבדו אותן האבנים. ר' חייא ור' יוחנן חד אמר מותרין הן כהר. מה הר אין בו תפיסת ידי אדם. כלומר אין בו מעשה בן אדם

(א) תמורה כח:. (ב) [תוספ' פ"ז ה"ג], (ג) [כס"מ סוף: פני מלך פני מלכן], (ד) [תוספ' שם ה"ד], (ה) [לעיל מה: לקמן מח.], (ו) [לקמן נט.], (ז) [לקמן נא:], (ח) לקמן נג:, (ט) [ריקנא אן], (י) [מזקקאל מה], (כ) [כמלימתא ביבמות סה: ינמלה ס. מ.], (ל) [שיך לע"ב].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולוקמה בזרעים שזרען מחמלה לכך ורבנן:
(ב) שם כני ר' חייא דאסרי והשתחוה:
(ג) שם וכי הא דאמר:
(ד) רש"י ד"ה בית גליא גלי לשון גובה הס"ד:
(ה) ד"ה ומהר דכי וכו' שאין בהן תפיסת יד אדם חזו טעמו להיתירא וכו' ולא משום בעלת חיים:
(ו) ד"ה ומאילן וכו' דלאו אילן הוי הוה שעתא כשנטעו גרעין וכו' תפיסה ואסר לא משכחת לה אלא באילן שעלה מאליו דאפילו לרבי יוסי בר יהודה לא מיתסר:
(ז) ד"ה הוי מעשה דבהכי איכא: (ח) ד"ה לעולם וכו' בדבר תלוש דלאו בבעלי חיים:
(ט) ד"ה ולמאן וכו' דאיהו לא בעי תפיסת ידי אדם חה לשם: (י) ד"ה אסורה אפילו. נ"ב דבור זה מיותר: (כ) ד"ה לבינה וכו' וקמיבעיא ליה לחזקיה אי נימא דוקא לבינה:
(ל) תוס' ד"ה אמר וכו' דאע"ל אי אובין ואדון לפניך וכו' מיבעי ליה קרא וכו' אליבא דרבי יוסי הגלילי: (מ) ד"ה בהמה וכו' בהמה של עצמו אינה נאסרת:

יש נעבד במחובר אצל גבוה או אין נעבד במחובר. ר"ל להמדקדק בלשון בעיא זו דאמר דרמי בר חמא דקמיבעיא ליה סבר דאיכא לאחלק בין בעלי חיים בין מחובר ולכן היה מסופק אם יש נעבד במחובר והא דבעי במכשיריו אם תמצי לומר קאמר דאי פשטינן דשרי כ"ש מכשיריו אבל אי פשטינן דאסור מכשיריו מאי: **ואי** משום בית ה'. ובעית למימר דבית (ג) הוי מחובר וקאסר ודרשת ליה הכי לא תביא אתנן של בית שאם אתן נתן לה בית באתנגה אסור להקדישו לצורך בנין בית המקדש לשון רש"י והוא שיבה לשונו ממה שפירש למעלה גבי מילתיה דרבא שכן פירש לעיל אסור במחובר לגבוה ואפי' למכשירי קרבן דכתיב בית דמשמע אפילו לבנין הבית וגרסה דיפה דקדק לפי שיטת התלמוד וק"ל מיהו מה שפירש הכא דאתנן דבית קרי מחובר קשיא דהא לקמן בשמעתין תניא רב יהודה בית תלוש משום דהוי תלוש ובנסוף מבנו לכן גרסה לפרש ואי משום בית דתלוש שנתן לה עניש ואבנים לבנות בית ויהיה אסור להקדישן ופתם עניש ואבנים שבונין מהם רגילים להיות מחוברים במקומן אי נמי יש לישב פרש"י דכתב רחמנא בית ולא חלק בין בית של בנין לבית חלוב במערה שלא היה שם תלוש מעולם: **יש** שינוי **בנעבד כו'**. תימה (ד) במחובר מהיכא יליף לאיסור מאתנן דיו לבא מן הדין להיות כבדון דבאתנן פשיטא דיש שינוי כדדרשינן במרובה (ב"ק דף סה:) הם ולא שינוייהם וי"ל דמדלוייתא ולאי פשיטא ליה דיש שינוי בנעבד כמו באתנן אלא מדרבנן הוא דקא מיבעיי ליה (ה) משום דעבודת כוכבים יש לאסור אע"ג שנשתנה:

כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין. משמע הכא דשינוי אינו מועיל כלום לגבי אם וגבי שינוי קונה (ב"ק דף נג:) למאן דאית ליה שינוי קונה (ו) תנן גזל (ז) רחל וילדה גזילה מחזרת בעייניה ואינו משלם אלא דמי הפרה אלמא מהני שינוי לגבי אם ויש לאחלק לגבי תקנת השבים דוקא מהני ולא לגבי מזבח: **כשנרבעו** ולבסוף **עיברו**. וגבול יש לה כדאמרינן לעיל פרק אין מעמידין (דף כד:): עמנו שהיה רבו שהזאה אינה דוחה שבת: **ואייקר ליה אלמודא.** הכא דר"א נשתכח היינו הלכה ובעי למידן מק"ו הזאה משמיטה דדחייא ואתי ר"ע לאדכוריה גמריה ואמרה למילתא בלשון או חילוף ודאין ק"ו שמיטה מהזאה דלא תדחה אע"פ שאי אפשר דהא ודאי שמיטה דחייא דכתיב במועדו [במדבר ט] ואפילו בשבת אלא כי היכי דיתיב לר"א לגייבה למימר כיון דקא יליף האי שמיטה מהזאה דלא תדחה ודאי פשיטא ליה בהזאה דלא דחייא ומיהו לא איסתייעא מילתיה ולא אידכר אלא הכי אהדר ליה עקיבא עקרת מה שכתוב בתורה בין הערבים במועדו ואפי' בשבת אמר לו ר"ע הבא לי מועד לאלו להזאה ולהבאתו מחוץ לתחום כמועד לשמיטה. ומאמר ליה מימר כך מקובלני ממך הזאה אינה דוחה לאו אורח ארעא דסכיפא ליה מילתא לומר ששכח תלמודו: **והיינו דקאמר ליה אל תכפירני בשעת הדין.** כשאמר לו ר"ע הבא לי מועד לאלו כמועד לשמיטה כעס ר"א ואמר לו עקיבא בשמיטה השבתי בשמיטה תהא מיתתך ואמר לו ר"ע אל תכפירני בשעת דין זה שאנו חלוקין ודנין זה כנגד זה אל תכחד דבריך לאשונים וזכור מה שלמדתני הזאה שבות כו' אלמא מיניה גמר ליה: **המשתחוה לקמח חטים מה הן למנחות.** להדיוט מיבעיא שרי דאין מחובר נאסר להדיוט וכי קמיבעיא ליה לגבוה אם תמצי לומר יש נעבד במחובר אצל גבוה הכא מאי כיון דהדר טחין להו יש שינוי בנעבד דלא מיתסר לגבוה אלא בעייניה אבל היכא דאשתני שפיר דמי: **או אין שינוי בנעבד.** ואסיר דלא מהני ליה שינוי. אית דגרס המשתחוה לחטין קמחן מהו למנחות וא"א לומר כן דכיון דתלוש מיהו נאסרו בהנאה להדיוט אפילו למאן דבעי תפיסת ידי אדם בתלוש דהא איכא תפיסה טובא קנירה ועימור ודישה וכ"ש לגבוה דאסור וכיון דנעשה עבודת כוכבים תו מאי מהני להו שינוי לא מיבעיא עבודת כוכבים דכתיב [דברים ז] והיית חרם כמוהו כל שאתה מהייה ממנו הרי הוא כמוהו אלא אפילו כל איסורי הנאה כן (ה) וכל הנעשה מהן נאסר דהא הנאה היא: **כל האסורין.** כגון מוקצה ונעבד: **ור"א אוסר.** וקס"ד השתא דבבהמה מעוברת שרבעה או השתחוה לה עסקינן ודיש שינוי בנעבד קמיפלגי דת"ק סבר יש שינוי בנעבד הלכך ולדותיהן מותרין דמעיקרא עובר והשתא בהמה ור"א סבר אין שינוי בנעבד אלמא פלוגתא היא: ה"ג **ולאו מי אתמר עלה אמר רבא אמר רב נחמן מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו.** וכדמפרש בתמורה בפ' כל האסורין [ג:] דת"ק סבר זה וזה גורם מותר ורבי אליעזר סבר זה וזה גורם אסור:

אבל

יש נעבד במחובר אצל גבוה או אין נעבד במחובר אצל גבוה את"ל יש נעבד במחובר אצל גבוה מכשירי קרבן בקרבן דמו או לא אמר רבא ק"ו ומה אתנן שמותר בתלוש להדיוט [א]אסור במחובר לגבוה דכתיב [1]לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב לא שנא תלוש ולא שנא במחובר נעבד שאסור בתלוש להדיוט אינו דין [2]שאסור במחובר לגבוה א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא או חילוף ומה נעבד שאסור בתלוש אצל הדיוט מותר במחובר לגבוה שנא' [2]אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם לא שנא להדיוט ולא שנא לגבוה אתנן שמותר בתלוש להדיוט אינו דין שמותר במחובר לגבוה ואי משום בית ה' אלהיך מיבעי ליה לכדתניא [ב]בית ה' אלהיך פרט לפרה שאינה באה לבית דברי ר"א וחכ"א [ג]לרבות את הריקועים א"ל אנא קאמינא לחומרא ואת אמרת לקולא [ד]קולא וחומרא לחומרא פרכינן א"ל רב פפא לרבא וכל היכא דאיכא קולא וחומרא לקולא לא פרכינן והא הזאה דפסח דפליגי ר' אליעזר ור"ע דר' אליעזר סבר לחומרא וקא מחייב ליה לגברא ור"ע לקולא ופטר וקא פריך ר"ע לקולא דתנן [ה]השיב ר"ע או חילוף ומה הזאה שהיא משום שבות אינה דוחה השבת שחיטה שהיא דאורייתא לא כ"ש התם ר' אליעזר גמריה ואייקר ליה תלמודא ואתא ר"ע לאדכוריה והיינו [ו]דא"ל רבי אל תכפירני בשעת הדין כך מקובל אני ממך הזאה שבות [ז]ואינה דוחה את השבת בעי רמי בר חמא המשתחוה לקמת חטים (ח) מהו למנחות [ה]יש שינוי בנעבד או אין שינוי בנעבד אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן ת"ש [ט]כל [י]האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרים ותני עלה רבי אליעזר אוסר [יא]ולאו אתמר עלה אמר [יב]רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו אבל

ואם תמצי לומר יש נעבד אצל גבוה. אלמא מיבעיא ליה הכי האי נעבד דלאו לקרבן גופיה קא בעי לה אלא לבנין מזבח דמכשירי קרבן מי אמרינן כקרבן דמי ונעבד אסור בהן או לא: **אסור במחובר לגבוה.** ואפי' למכשירי קרבן דכתיב בית ה' (ט) דמשמע אפילו לבנין הבית וכתיב אתנן סתמא לא שנא תלוש ולא שנא מחובר אסירי. נעבד שאסור בתלוש. פי' כיון שיש בו תפיסת ידי אדם אסירי אפילו להדיוט. אינו דין שיהא אסור במחובר לגבוה: ופשט ליה שאסורין. א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ואימא חילוף ומה נעבד שמותר במחובר לגבוה דכתיב אלהיהם על ההרים הרמים ולא ההרים אלהיהם סתם כתיב. לא שנא לגבוה ולא שנא להדיוט. ותרוייהו שרו אסור בתלוש להדיוט. אתנן שאסור בתלוש כו'. ופשט ליה להיתרא ולא אשכח רבא תשובה למידחה ואמר ליה אנא מחמיר בשל תורה ואנא מיקל קולא וחומרא פרכינן לקולא מקמי חומרא: א"ל רב פפא לרבא איני והא הזאה דפסח דר' אליעזר מחמיר ומחייב ליה בפסח ור' עקיבא מיקל דקא פטר ליה מלעשות פסח. והוא של תורה. ופריך רבי עקיבא הדין שדן רבי אליעזר לחומרא. דתנן השיב ר' עקיבא הזאה תוכיח שהיא מצוה כו'. ודחינן התם לא אתא ר' עקיבא לדחות הדין של ר' אליעזר. אלא ר' אליעזר שכח גמריה דהוה גמיר דהזאה אע"פ שהיא מצוה והיא משום שבות אינה דוחה את השבת. ואתא ר' עקיבא לאדכוריה גמריה והיינו דקאמר ליה כך אני מקובל ממך הזאה שבות ואינה דוחה שבת: בעא רמי בר חמא המשתחוה לחטים קמחא מהו למנחות יש שנוי בנעבד כמו שיש שנוי באתנן דאמרינן הן ולא שנויהן אי לא. ת"ש כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין ותני עלה ר' אליעזר אוסר. ואמר רב נחמן מחלוקת ר' אליעזר ותנא דמתני' בנרבעו ולבסוף עיברו.

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"ד מהל' איסורי מזבח הל' ט:
נז ב מיי' שם הלכה ז:
נח ג מיי' שם הלכה יח:
נט ד מיי' פ"ו מהלכות קרבן עצה הלכה ו:
ס ה מיי' פ"ג מהלכות איסורי מזבח הלכה יד:
סא ו מיי' שם הל' יג:

רבינו חננאל

יש נעבד אסור במחובר אי לא. מכשירי קרבן כגון [אבנים] המזבח כקרבן הן. וכשם שהנעבד פסול לקרבן כך פסול למכשירי קרבן אי לא. א"ל רבא ק"ו ומה אתנן זונה שמותר בתלוש להדיוט. אסור לגבוה אפי' במחובר שנאמר לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה' וגו' סתם אתנן כתיב לא שנא תלוש ולא שנא מחובר אסירי. נעבד שאסור בתלוש. פי' כיון שיש בו תפיסת ידי אדם אסירי אפילו להדיוט. אינו דין שיהא אסור במחובר לגבוה: ופשט ליה שאסורין. א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ואימא חילוף ומה נעבד שמותר במחובר לגבוה דכתיב אלהיהם על ההרים הרמים ולא ההרים אלהיהם סתם כתיב. לא שנא לגבוה ולא שנא להדיוט. ותרוייהו שרו אסור בתלוש להדיוט. אתנן שאסור בתלוש כו'. ופשט ליה להיתרא ולא אשכח רבא תשובה למידחה ואמר ליה אנא מחמיר בשל תורה ואנא מיקל קולא וחומרא פרכינן לקולא מקמי חומרא: א"ל רב פפא לרבא איני והא הזאה דפסח דר' אליעזר מחמיר ומחייב ליה בפסח ור' עקיבא מיקל דקא פטר ליה מלעשות פסח. והוא של תורה. ופריך רבי עקיבא הדין שדן רבי אליעזר לחומרא. דתנן השיב ר' עקיבא הזאה תוכיח שהיא מצוה כו'. ודחינן התם לא אתא ר' עקיבא לדחות הדין של ר' אליעזר. אלא ר' אליעזר שכח גמריה דהוה גמיר דהזאה אע"פ שהיא מצוה והיא משום שבות אינה דוחה את השבת. ואתא ר' עקיבא לאדכוריה גמריה והיינו דקאמר ליה כך אני מקובל ממך הזאה שבות ואינה דוחה שבת: בעא רמי בר חמא המשתחוה לחטים קמחא מהו למנחות יש שנוי בנעבד כמו שיש שנוי באתנן דאמרינן הן ולא שנויהן אי לא. ת"ש כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין ותני עלה ר' אליעזר אוסר. ואמר רב נחמן מחלוקת ר' אליעזר ותנא דמתני' בנרבעו ולבסוף עיברו.

מסורת הש"ס

א) [תוספ' דפרה פ"ב ה"א תמורה ל:], ב) [ינמות ח. קדושין סח.], ג) פסחים סו., ד) [שם סט.], ה) [תמורה ל:], ו) [שם], ז) [ענין רש"י ותמורה שי' אמר רבא מחלוקת], ח) [דברים כג], ט) [במדבר יט], י) [פ"ד מ"ד], כ) כמ"ש לעת, ל) ע"ל פרה.

תורה אור השלם

1. לא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְכֹל נֶדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ גַּם שְׁנֵיהֶם: דברים כג יט
2. אֲבַד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אָתָּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן: דברים יב ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' מה הן למנחות: (ב) רש"י ד"ה לו אין וכו' דכל העשה: (ג) תוס' ד"ה ולא וכו' בית דהוי מחובר קאסר וכו' בית ה' דמשמע וכו' בית ה' דתרגום וכו' בית ה' ולא מלך: (ד) ד"ה יש וכו' תימה מהיכא יליף נעבד במחובר לאיסור מאתנן: (ה) בא"ד דקא מיבעי ליה דמשום הומרא דעבודת כוכבים יש לאסור: (ו) ד"ה כל האסורין וכו' שינוי קונה תניא פ' הגוזל דף צ"ה גזל רחל וגזזה וילדה גזילה מחזרת בעייניה ואינו משלם אלא דמי רחל אלמא מהני.

מוסף רש"י

או חילוף. אי אתי אתליף הדין, דפשיטא לי דהזאה מעכבא ואלפין בק"ו מינה לשחיטה שתעכב (פסחים סו:). אל תכפירני. אל תכפיל במה שלימדתני הזאה אע"פ שהיא שבות אינה דוחה, ולכך דנתי ק"ו זה לפניך אע"פ שאינו כדאי אלא כדי שתעיר אל נכך אחרי שבת זה לדון שחיטה מהזאה מכלל דבהזאה פשיטא ליה דלא דחיא, מתוך כך תזכור מה שלימדתני דלא דחיא ותחזור בך ממה שאתה אומר ועליה אני דן (פסחים סט:). בשעת הדין. בשעה זו שאני דיין עליה (שם).

אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין וה"נ כעיברו ולבסוף נרבעו דמי איכא דאמרי (מ) מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסור והני נמי כי עיברו ולבסוף נרבעו דמי הכי השתא התם מעיקרא בהמה והשתא בהמה דשא הוא (נ) דאחיזא באנפה הכא מעיקרא חיטי והשתא קמחא בעי ר"ל המשתחוה לדקל לולבו מהו למצוה באילן שנטעו מתחלה לכך לא תיבעי לך דאפילו להדיוט נמי אסור כי תיבעי לך באילן שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבי יוסי בר יהודה לא תיבעי לך דאפי' להדיוט נמי אסור כי תיבעי לך אליבא דרבנן לענין מצוה מאי מי מאים כלפי גבוה או לא כי אתא רב דימי אמר באשירה שביטלה קמבעיא ליה יש דחוי אצל מצות או אין דחוי אצל מצות תפשוט ליה מדתנן (ס) כיסהו ונתגלה פטור מלכסות כיסהו הרוח חייב לכסות ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות והוינן בה כי חזר ונתגלה מאי הוי הואיל ואידחי אידחי וא"ר פפא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות דרב פפא גופיה איבעיא ליה מפשט פשיטא ליה א) לרב פפא דאין דיחוי אצל מצות לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא או דלמא ספוקי מספקא ליה ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן תיקו בעי רב פפא המשתחוה לבהמה צמרה מהו לתכלת תכלת דמאי אי תכלת לכהנים היינו בעיא דרמי בר חמא ואי תכלת לציצית היינו בעיא דר"ל אין ה"נ דלא הוה למיבעי ליה והאי דקא בעי ליה הא משום דאיכא מילי אחרנייתא צמרה מהו לתכלת קרניה מהו לחצוצרות שוקיה מהו לחלילין בני מעיה מהו לפארות אליבא דמ"ד (ב) עיקר שירה בכלי לא תיבעי לך דודאי אסיר כי תיבעי לך אליבא דמ"ד (ג) עיקר שירה בפה בסומי קלא בעלמא הוא ומייתינן או דלמא (ד) אפילו הכי אסיר תיקו בעי רבה המשתחוה למעין מימיו מהו לנסכים מאי קא מיבעיא ליה אילימא (ה) לבבואה קא סגיד או דלמא למיא קא סגיד ותיבעי ליה ספל להדיוט לעולם למיא קא סגיד והכי קמבעיא ליה למיא דקמיה קא סגיד וקמאי קמאי אזדו או דלמא (ו) לדברונא דמיא קא סגיד ומי מיתסרי והא (ז) א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק מים של רבים אין נאסרין לא צריכא דקא נבעי מארעא: **מתני'** (ח) מי שהיה (ט) ביתו סמוך לעבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו כיצד יעשה כונס בתוך שלו ארבע אמות ובונה שלו ושל עבודת כוכבים

**אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין. דהיא וולדה נרבעו. וגבי נעבד נמי היא וולדה נעבדו ואסורים ואע"ג דחזר ונשתנה אין שינוי בנעבד להוליאו מאיסורו: ואיכא דאמרי. רב זוטרא גופיה לאיסורא הוה פשט וה"ק ואתמר עלה אמר רבא אמר רב נחמן כו': וה"נ כעיברו ולבסוף נרבעו נינהו. ואסירי לד"ה דאין שינוי בנעבד: ומהדר ליה תלמודא הכי השתא: התם. לא איתתי דמעיקרא במעי אמו היה קרוי בהמה והשתא קרוי בהמה: דשא הוא דאחיזא באנפה. דלתי הרחם היו סגורין בפניו: וולדו מהו למצוה. אע"ל יש נעבד במתחזר אצל גבוה הכא לענין מצות לולב מאי: אשירה. שנאסרה אף להדיוט וביטלה כדאמרינן במתני' (ו) נוטל מה שהחליף וקמיבעיא ליה אם ראויה שוב למצוה אם לאו: יש דחוי אצל מצות. מי הוי שייכא תורת דחוי במצות דנימא הואיל ונדחה בעודו אשירה ידחה עולמית: או אין דחוי. ומשתרי: אלא שחזר ונתגלה. נאמר שכיסתו הרוח: ה"ג והוינן בה כי חזר ונתגלה מאי הוי. הא אידחי ליה כשכיסתו הרוח כיון דכל זמן דלא נתגלה פטור מלכסות אידחי ליה מכיסוי: ל"ש לקולא. כגון גבי אשירה שבטלה למיהדר לאיסתרויי לולבו למצוה: ל"ש לחומרא. כגון גבי כיסוי דמחייבינן למיהדר ולכסויי: או דלמא ספוקי מספקא ליה. אי יש דחוי אי אין דחוי: ולחומרא אמרינן. אין דחוי הלכך גבי כיסוי חייב לכסות אצל לקולא כגון הכא לא אמרינן אין דחוי למישרא תיקו: תכלת דכהנים. דנגדי כהונה לצורך עבודה וקמיבעיא לן מכשירי קרבן כקרבן דמו או לא ואת"ל כקרבן דמו היכא דנשתנה כשלובשין אותו יש שינוי בנעבד להתירו לגבוה או לא: היינו בעיא דרמי בר חמא. דהכך תרתי בעיי בעא רמי בר חמא לעיל בשמעתין (ו): אי תכלת דציצית. וקמבעיא הואיל (ה) דבר מצוה הוא מי מתיר נעבד כלגבוה או לא: היינו דר"ל. דבעי בלובש: לחצוצרות. לשיר של קרבן דקיימא לן בהחליל (ח) דשיר מעכב את הקרבן: חלילין. לשיל"ש בלע"ז: לפארות. נימין של ציצור. קורד"ש בלע"ז: עיקר שירה בכלי. פלוגתא היא בפ' החליל (סוכה דף נ.): אפילו הכי אסור. (ו) מאיסי ואפילו את"ל לענין דקל דמותר לולבו הכא כיון דלצורך קרבן מאים טפי: מעין. אינו נאסר להדיוט דמחובר הוא: אי לבבואה דידיה. פרלוף שלו: ואיכבי לך בספל ולהדיוט. מדאיבעיא ליה במחובר ולגבוה מכלל דפשיטא ליה דבתלוש כה"ג אסירי להדיוט והא בתלוש נמי איכא למיבעיא: למיא דקמיה. למים שהוא רואה עכשיו לפניו השתחוה והרי הלכו להם: וקמאי קמאי. כלומר מעין המקלח כל זמן שהמים באים ראשון ראשון והולכין להם והבאים אחריהן מותרים: גילון של נהר והילוכו השתחוה והרי כל הנהר נעבד ואי יש נעבד במחובר אסירי: מתני' מי שהיה כותלו סמוך לעבודת כוכבים. שהיה אחד מכותלי עבודת כוכבים והבית עצמו נעבד: אסור לבנותו. שבונה כותל לעבודת כוכבים: כונס לתוך. קרקעו ד' אמות: היה שלו ושל עבודת כוכבים. שמקוס עובי הכותל חלין שלו: גילון דקנבעי מארעא. ר"ל ואינם יוצאים חוץ לשדיהם דאילו היו יוצאים חוץ לשדיהם הא תנן (ב"ק דף פא.) מעין שילא בתחלה בני העיר מסתפקין ממנו ואם כן הוו מים של רבים ואינם נאסרים:

הכא מעיקרא חטים והשתא סולת. תימה הכא משמע דיותר יש להתיר חטים ועשאן סולת יותר מוולד ובמרובה (ב"ק דף סו. ושם ד"ה הם) משמע אפכא דב"ש מוקמי גם לרבות שינוייהם ומתירין ולדותיהם וי"ל דהתם גבי אתנן טעמא דב"ש משום דלא ניחא ליה בנפחיה ולא עשה הולד אתנן אבל עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה והכי אמר רבא פ' כל האסורין (תמורה דף ל.: ושם ד"ה דניחא) ולד מוקלה ונעבד אסור דניחא ליה בנפחיה: **ואליבא** דרבי יוסי בר יהודה לא תיבעי לך. הוה מצי למיבעי באילן העומד מאליו ואליבא דב"ע או בשנטעו גרעין לפי מה שפירש אלא ניחא ליה למיבעי אליבא דרבנן מי נמי באילנות דשכיחי א"ג באילן שנטעו ולבסוף עבדו נמי הוה מצי למיבעי אליבא דר' יוסי בר יהודה בעיקר אילן אם נאסר מה שהיה שם קודם שעבדו כדאמרינן לעיל איזהו דבר (ו) שפירותיו אסורים ועיקרו מותר הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו: מי מאים או לא. ר"ל אית ליה שפיר דרבא (סוכה נא:) דלולב של עבודת כוכבים נא יטול ואם נטל יצא דהתם מיירי קודם ביטול ובדיעבד יצא דמצות נא ליהנות נתנו אבל הכא מיירי אחר ביטול ובעי מי מאים לכתחלה או לא: אשירה שבטלה קא מיבעיא ליה יש דחוי או אין דחוי. (ח) כדאמרינן (בסוכה דף נ.) גבי נקטס ראשו (ט) (דלולב) ועלתה בו תמרה מערב יום טוב כשר ובעלתה בו תמרה ביו"ט מבעיא ליה התם ופשיט כי הכא מכסהו הרוח וכו' ומסיק תיקו תימה תפשוט דאין דחוי מהכא דהתם (דף נ:) היו (ינפיו) מרודין מעליו פסול ואין ממעטין ביו"ט ואם מיעטן כשר ומוקי לה (שם נ:) ואפי' אשחור מעיו"ט דהשתא הוי דחוי מעיקרו כי הכא וכי היכי דעלתה בו תמרה ביו"ט ואפ"ה אם מיעטן כשר אלמא אין דחוי וי"ל דתמרה אין בידו להעלות תמרה וכן ביטול אשירה אין בידו דע"י עובד כוכבים צריך לבטלה ולא דמי להדם בידו למעט (ב):

היינו בעיא דרשב"ל. נקט רשב"ל משום דלמצוה היא כמו בציצית דהא בכלל בעיא דרמי בר חמא היא שהרי נשתנה ע"י טוייה: **קרניה** מהו לחצוצרות. תימה דהא תניא פרק הקומץ רבה (מנחות דף כח.) חצוצרות היתה נחה מן העשת של כסף עשאה של שאר מיני מתכות פסולה וכל שכן של קרן דבשלמא ההיא דקיימים (פ"ג מ"ו) דתנן כשהוא מת קולו ז' [שמין] קרניו [שמין] חצוצרות [כו'] י"ל שהוא שופר של (ו) (קדוש) השנה כדאיתא פ' במה מדליקין (שבת דף לו.) חצוצרות שיפורא אבל הכא במכשירי קרבן קא מיירי דכתיב ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וי"ל דהיא דמנחות מיירי בחצוצרות שתוקעין הכהנים והכא בחצוצרות של לוים שהם משוררים על הקרבן וכמה כלי שיר היו שם כנורות ונבלים ומצלתים תדע דקאמר בסמוך עיקר שירה בפה (ז) ושיר לא מעכבא ואיך זה יכול להיות והכתיב ותקעתם בחצוצרות אלא ש"מ כדפי' דתקיעה דקרא לכהנים ורבי' יהודה מפרש דהיא דמנחות בשל משה דוקא קאמר ורמיה דבתוספתא מצינו היו מחצצרין וחצוצרות של זהב בירושלים [ועי' תוס' זבחים סח. ד"ה כשהוא]: **לא** צריכא דלא עבודת כוכבים ונפל לשדיהם הא תנן (ב"ק דף פא.) מעין שילא בתחלה

מי מאים. אם מים הראויים לנסכים. מאי קא מיבעיא ליה אילימא אי למיא דקמיה קא סגיד ואסירי או לבבואה דדידה סגיד ומיא שרי. אי הכי הכי תבעי ליה מים בספל אם הם אסורים לדדיהם שיש לאדם בהם תפיסת יד. ואמרינן לעולם פשיטא ליה דלמיא קא סגיד והכי קא מיבעיא ליה דקמיה קא סגיד וקמאי קמאי הא אזלי להו או דלמא לדברונא דנהרא. לעיקר הנהר קא סגיד. וכולהו מיא דנהרא אסירי. ומתמהינן ומי מתסרי מי נהר. והאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק מים של רבים אינן נאסרין ודאי מים של רבים אינן נאסרים כי קא מיבעיא ליה מים הנובעים מארצו ולא אפשיטא: **מתני'** מי שהיה כותלו סמוך לבית עבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו. **שלו ושל עבודת כוכבים.** שהיה חלי מקום הכותל של ע"ז (שם פב.).

מסורת הש"ס

(מ) חולין פז. [סוכה נב.], (נ) סוכה נ: נפ. [בעמ' ס. ערכין יא.], (ס) [לקמן נט.], (ד) שבת פב., (ה) [גי' רי"ף ורא"ש דיתלו כגי' רש"ל], (ו) [לקמן מח.], (ז) [דף מו. מו:], (ח) [סוכה נא.], (ט) [ע"ל דהתם], (י) [ע"ל ענניו], (כ) [וע"ע תוס' סוכה לב. קוף ד"ה כאשרה ומוס' שם לג. ד"ה נקטום], (ל) [ע"ל לאמן],

הגהות הב"ח

(מ) גמ' איכא דאמרי ואתמר עלה א"ר נחמן א"ר בר אבוה מחלוקת כשנרבעו: (כ) שם דשא הוא דאחיזא באנפה. ר"נ ובהגהל קמא דף לה משמע דהוי שינוי וע"ל דהיינו אצל גיחה: (ג) שם אילימא אי לבבואה: (ד) שם ממנה מי שהיה כותלו סמוך וכו' כונס לתוך שלו: (ה) רש"י ד"ה אי תבלת וכו' הואיל דדבר מצוה וכו' נעבד כלפי גבוה: (ו) ד"ה אפי' הכי אסור דמאיסי: (ז) תוס' ד"ה ולאיבא וכו' איהו דבר שבידיעו אסור ועיקרו מותר: (ח) ד"ה אשרה וכו' אין דחוי והכי נמי אמרינן גבי נקטס דאשו דהדס ועלתה וכו' ותימה וכו' ומוקי לה דאפי': (ט) ד"ה קרניה וכו' ושירה בכלי לא מעכבא ואין:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' איבעיא ליה מפשט פשיטא ליה לרב פפא. מלות לרב פפא ממתק. וע"ב בסוכה דף לג ע"ל איכ. וכ"ג מפרש"י שם שפיקם מפשט פשיטא ליה לתנא וכו' עכ"ל משמע אבל לר"פ עצמו ולא פשיטא וכן מורה לשון זאת אומרת וכו' וכ"כ הכפו"ת שם אלא אלא נפתייע מרש"י ועי' ט"ז א"ח סי' תרע"ז ופר"ח בי"ד סי' כ"ח פעיף י"ל ודו"ק:

מוסף רש"י

בסהו. אדם לדם חיה או עוף (סוכה לג.). לא שנו. דכסהו הרוח חייב לכסות, אלא שחזר ונתגלה (שם). פטור מלכסות. דהא מכוסה ועומד הוא (חולין פז.). הואיל ואידחי. על ידי הרוח מכסוי של מצוה, דקאמר דכי לא נתגלה פטור מלכסות, אידחי. לעולם ואפילו נתגלה (סוכה לג.). הא אידחי ליה מכסוי, דהא כיסהו ונתגלה פטור מלכסות (חולין שם). אין דיחוי אצל מצות. אין תמריגן דחוי אצל מצות, וכי תמרינן דיחוי בפסול קרבן הוא לתמרינן (שם). עיקר שירה בכלי. שקרבן צבור טעון שיר מן התורה כדתמרינן במסכת ערכין (יא.) מכמה מקראות, וסבר ר' יוסי עיקר השיר אינו אלא אם כן חלין מכה עם השיר וכן כנורות ונבלים הכל ממנין המפורש שם (סוכה נ:). בפה. הלוים אומרים השיר דבר יום ביומו, כגון לה' האדרת ומלוכה (תהלים כד) בראשון, גדול ה' ומהולל (שם מח) בשני, וכן כולם (סוכה נ:). כותלו סמוך לעבודת כוכבים. שהיה אותו כותל ממילא אף לגיות עבודה זרה (שבת פב.). אסור לבנותו. דקמהני לעבודה זרה (שם). שלו ושל עבודת כוכבים. שהיה חלי מקום הכותל של ע"ז (שם פב:).

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' יג:
סג ב מיי' שם הלכה יד:
סד ג מיי' פ"ח מהל' מלכים ז מצוה
הלכה ח טוש"ע יו"ד סי' ר"ל
סה ד ה מיי' פי"ד מהל' שחיטה הלכה ז סמג עשין סד טוש"ע יו"ד סי' כח סעיף יא:
סו ו מיי' פ"ח מהל' מלכים הלכה יא סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יא סעי' ח:
סז ז מיי' פ"ג מהל' כלי מקדש הל' ג סמג עשין קסט:
סח ח ט מיי' פ"ד מהל' איסורי מזבח הל' ז:
סט י מיי' פ"ח שם מהל' עבודת כוכבים הלכ' ה סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמג סעי' ח:

לעזי רש"י

לשל"ש [ולימיל"ש]. חלילים.
קודרד"ש. מיתרים (של כלי נגינה).

רבינו חננאל

אבל עיברו והוקדשו ולבסוף נרבעו אסור'. והני חיטי כי עיברו ולבסוף נרבעו דמו דהא הוקדשו החטים ואחרי כן טחנן. ודחינן הכי השתא בהמה לא נשתנית היא היא בעצמה שהיתה במעי אמה כשנרבעה. הכא השתחויה לחטים ונשתנו ונעשו קמח ולא אפשיטא בהדיא: בעי ריש לקיש המשתחוה לדקל לולבו מהו למצוה ומבעיא ליה באילן שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבנן דשרו להדיוט. מאי מצוה כי לגבוה דמי ופסול אי לא. כי אתא רב דימי אמר אשרה שבטלה קא מיבעי ליה והכי קא מיבעי ליה אין דחוי אצל מצות וכיון שבטלה כשר הוא אי לא. ואמרינן ותפשוט ליה מדתנן כיסהו ונתגלה פטור מלכסות. כיסתו הרוח חייב לכסות ואמר רבי יוחנן לא שנו אלא שחזר ונתגלה כו'. ואסקא רב פפא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות וחייב לכסות. ואמרינן דרב פפא גופה קא מיבעיא ליה הא איכא למימר דמשום דעבדינן לחומרא מצרכינן ליה לכסויי או דלמא הא דרב פפא לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא אין דיחוי אצל מצות סבירא ליה או דלמא מספקא ליה ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרי' ועלתה בתיקו: בעי רב פפא המשתחוה לבהמה צמרה מהו לתכלת. אמרינן תכלת דמאי אי תכלת של בגדי כהנים מוקדשין נינהו היינו בעיא דרמי בר חמא. אי תכלת דציצית [היא] היינו בעיא דריש לקיש. ותרוייהו לא אפשטן. ואמר' ודאי הכי הוא מיהו אית לה למיבעי תרתי תלת מילי עלה קרניה של בהמה לחצוצרות שוקיה מהו לחלילין. בני מעיה מהו לכינורות. אליבא דמאן דאמר עיקר שירה בכלי ושירה מעכבת את הקרבן כו' ועלתה בתיקו: וחלוקת מי שאומר עיקר שירה בכלי ומי שאומר עיקר שירה בפה וכלים לבסומי קלא עבידי [היא]

מתני'

בערכין סוף פרק שני: בעי רב המשתחוה למעיין מימיו מהו לנסכין. מאי קא מיבעיא ליה אילימא אי למיא קא סגיד ואסירי או לבבואה דדידה סגיד ומיא שרי. אי הכי הכי תבעי ליה מים בספל אם הם אסורים לדדיהם שיש לאדם בהם תפיסת יד. ואמרינן לעולם פשיטא ליה דלמיא קא סגיד והכי קא מיבעיא ליה דקמיה קא סגיד וקמאי קמאי הא אזלי להו או דלמא לדברונא דנהרא. לעיקר הנהר קא סגיד. וכולהו מיא דנהרא אסירי. ומתמהינן ומי מתסרי מי נהר. והאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק מים של רבים אינן נאסרין ודאי מים של רבים אינן נאסרים כי קא מיבעיא ליה מים הנובעים מארצו ולא אפשיטא: **מתני'** מי שהיה כותלו סמוך לבית עבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו. דקמהני לעבודה זרה (שם). **שלו ושל עבודת כוכבים.** שהיה חלי מקום הכותל של